

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en voedselkwaliteit
T.a.v. Nationaal actieplan duurzaam gebruik pesticiden
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Datum 7 januari 2022
Onderwerp NAP duurzaam gebruik
pesticiden
Ons kenmerk 96145/HT
Voor informatie Harrie Timmer
timmer@vewin.nl
06 51017725
Bijlagen -

Geachte heer/mevrouw,

Vanuit het belang van de openbare drinkwatervoorziening maken we als Vewin dankbaar gebruik van de gelegenheid om een zienswijze in te dienen op het ontwerp van het Nationaal actieplan duurzaam gebruik pesticiden.

Zoals u weet worden de bronnen van drinkwater in ernstige mate vervuild door bestrijdingsmiddelen en afbraakproducten hiervan. De eerder dalende trends in oppervlaktewaterinnamepunten zijn de laatste jaren uitgevlakt, en in het opgepompte grondwater voor drinkwaterproductie zien we een toename van deze stoffen. Dit leidt tot extra zorgen en kosten.

Deze ontwikkelingen zijn de reden dat we enthousiast zijn over de ambities van Nederland zoals vastgelegd in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Met name het hoofddoel om de emissies van deze stoffen naar het milieu terug te brengen naar nagenoeg nul in 2030 is voor ons van groot belang, inclusief het vastleggen van de concrete tussendoelen voor de waterkwaliteit (specifiek voor drinkwaterbronnen) voor 2023 en 2027. De drinkwatersector, vertegenwoordigd door Vewin, behoort tot de stakeholders die deze toekomstvisie hebben onderschreven. Ook het voornemen om het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw in 2022 weer te verbieden is hierin een belangrijke en noodzakelijke stap.

We verwelkomen dan ook de inzet van Nederland om de genoemde doelen op het gebied van waterkwaliteit en het terugdringen van emissies naar het milieu te verankeren in dit Nationaal actieplan; dat onderstreept het commitment aan deze doelen en maakt het actieplan concreet en afrekenbaar. In algemene zin geldt natuurlijk wel dat, zoals wij ook gezamenlijk hebben geconstateerd, het uitvoeringsprogramma verdere aanscherping behoeft waar het gaat om de monitoring van (tussen) doelen en de governance afspraken om tijdig bij te sturen. In het uitvoeringsprogramma zijn we hierover in gesprek, maar vanzelfsprekend geldt dit dan ook voor het NAP. Gezien onze problemen met deze stoffen zouden we het NAP graag verrijkt willen zien met de volgende punten.

Met en is weten

Naast de genoemde concrete doelen om de emissies van bestrijdingsmiddelen en hun metabolieten naar het milieu terug te brengen naar nagenoeg nul in 2030, is het verstandig om concrete meetbare tussendoelen te stellen, systematisch te monitoren en jaarlijks te rapporteren, om zo vinger aan de pols te houden over de voortgang van het reductiepad richting 2030. Het gaat dan om:

1. Het centraal registreren per perceel van het werkelijk gebruik van gewasbeschermingsmiddelen naar aard (milieuschadelijkheid) en omvang, zowel cumulatief landelijk als regionaal en naar gewas.
2. Het meten en registreren van de emissie die plaatsvindt en het residu dat achterblijft in (grond) water, bodem en lucht naar aard (milieuschadelijkheid) en omvang, zowel cumulatief landelijk als regionaal en naar gewas.

De tussendoelen moeten zo worden gekozen dat tijdige bijsturing mogelijk is als doelen niet gehaald dreigen te worden.

Benoem alvast corrigerende maatregelen als (tussen)doelen niet worden gehaald

Zoals u terecht verwoordt, blijkt uit de PBL-Tussenevaluatie van de 2de nota gewasbescherming 'Gezonde Groei, Duurzame Oogst, 2013-2023' dat de kwaliteit van het oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterbereiding, gemeten aan het aantal normoverschrijdingen, is verbeterd. Tegelijkertijd hebben we moeten vaststellen dat het beoogde tussendoel voor 2018 (50 % afname in normoverschrijdingen) nog niet was bereikt. Het is de vraag of de door u genoemde extra maatregelen om het tussendoel voor 2023 (95 % afname van het aantal normoverschrijdingen) en 2027 (geen normoverschrijdingen) te realiseren voldoende succesvol zullen zijn. Dit blijkt vooralsnog niet uit onze metingen bij innamepunten voor drinkwater en grondwater (tot 2020).

Aandachtspunt is verder dat het genoemde "pakket van maatregelen emissiereductie gewasbescherming open teelten" niet per se zal leiden tot de afgesproken doelen. Het is absoluut een stap vooruit, maar in de kern vooral een serie procesafspraken met als doel maatregelen te ontwikkelen en technieken uit te werken voor verminderde emissie en driftreductie van pesticiden. Dit leidt niet vanzelfsprekend tot doelbereik. Omdat vooralsnog niets er op wijst dat de beoogde doelen in 2023 wel zullen worden gehaald, is het o.i. verstandig in het actieplan daarop te anticiperen. Dat betekent wat ons betreft het opnemen van het voornemen om tijdig alternatieve maatregelen uit te werken, en het expliciteren welke extra, waar nodig dwingende, maatregelen zullen worden ingezet.

Een voorbeeld waar corrigerende maatregelen nodig zijn is het in 2018 beloofde inzamelingssysteem voor restanten en verpakkingen van gewasbeschermingsmiddelen. Dit zou in 2020 al ingevoerd worden en is nu weer een jaar vooruit geschoven tot eind 2022.

Effectieve bescherming van aquatische milieus moet beter verankerd in het NAP

Vanuit de richtlijn duurzaam gebruik zijn bufferzones verplicht ter bescherming van niet-doelwit organismen en de (drink)waterkwaliteit. In Nederland bedragen deze bufferzones in de meeste gevallen slechts 50 tot 150 cm. De effectiviteit van deze bufferzones lijkt beperkt. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) waarschuwt al jaren dat het aandeel locaties waar de norm voor een of meerdere stoffen in water wordt overschreden tussen 2013 en 2019 amper is afgenomen. Dit komt onder meer doordat de toelatingsprocedure minder streng is dan de KRW-eisen en onvoldoende rekening wordt gehouden met mogelijke emissieroutes zoals afspoeling en uitspoeling. Dit vraagt om een kritische evaluatie van zowel de toelatingsprocedure als de effectiviteit van de wettelijk voorgeschreven bufferzones als onderdeel van het NAP.

Gebruik de mogelijkheid om kwetsbare gebieden extra te beschermen

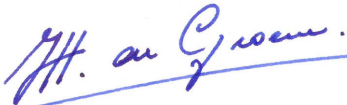
In artikel 12 van de richtlijn doet de Commissie de suggestie om het gebruik van specifieke middelen in kwetsbare gebieden zoals grondwaterbeschermingsgebieden te minimaliseren of verbieden. Het NAP verwijst naar ander bestaand beleid, zoals de meer regionale (stroomgebieds)beheerplannen, om invulling aan dit artikel te geven. In de praktijk zien we dat dit onvoldoende werkt. Ondanks de problemen blijken regionale overheden beperkt aanvullende eisen te stellen aan gebruik van bestrijdingsmiddelen of bepaalde teelten te weren uit grondwaterbeschermingsgebieden. Artikel 12 is juist bedoeld om vanuit de rijksoverheid gebiedsgericht beleid meer kracht te geven, bijvoorbeeld door gebied specifiek middelenverboden te stimuleren of teelten te weren. De mate waarin deze mogelijkheid optimaal benut wordt zou in het NAP verder uitgewerkt moeten worden.

IPM als middel benutten om inzet chemische middelen te minimaliseren

Verder valt ons op dat de doelen en maatregelen ter vermindering van gebruik en risico's van bestrijdingsmiddelen en de bevordering van de toepassing van IPM niet concreet zijn. Het is niet duidelijk hoe Nederland actief alternatieve methodes naast het gebruik van chemische middelen gaat bevorderen ter beperking van de afhankelijkheid van bestrijdingsmiddelen. De terugverwijzing naar het streven naar weerbare plant- en teeltsystemen, de opmerking over de verbondenheid van natuur en landbouw en het herhalen van het doel van nagenoeg geen emissies naar het milieu, geeft in onze ogen te weinig concrete invulling aan dit kerndoel van de richtlijn duurzaam gebruik pesticiden.

Uiteraard zijn wij graag bereid tot nadere toelichting,

Met vriendelijke groet,

drs. J.H. de Groene
directeur